

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Saskaņā ar Civilkodeksa 1353. pantu personai, kura pieprasa saistību izpildi, ir jāpierāda, ka šādas saistības pastāv. Līdzīgi, ja persona apgalvo, ka tai vairs nav saistošas kādas saistības, ir jāpierāda, ka saistības ir izpildītas.

Tāpēc katrai tiesvedības pusei ir jāsniedz pierādījumi par apgalvotajiem faktiem. Piemēram, Civilprocesa kodeksa 9. pantā ir noteikts: "Katrai pusei saskaņā ar likumu ir jāpierāda fakti, kas ir nepieciešami, lai tās prasījums tiktu apmierināts."

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Konkrētos gadījumos pastāv prezumpcijas, kas atbrīvo no pienākuma iesniegt pierādījumus par kādu faktu, ko ir neiespējami vai sarežģīti noskaidrot. Savā ziņā tiesību prezumpcijas pierādīšanas pienākumu novirza atpakaļ personai, kurai jāpierāda apgalvotā fakta esība. Parasti pieņem, ka prezumpcijas ir "atspēkojamas" — tad var iesniegt pierādījumus, lai tās atspēkotu. Piemēram, ja laulībā piedzimst bērns, pieņem, ka viņa tēvs ir mātes vīrs, tomēr tiesā var celt prasību par paternitātes apstrīdēšanu.

Retāki ir gadījumi, kad prezumpcijas tiek uzskatītas par "neatspēkojamām" — šādos gadījumos pierādījumi par pretējo netiek pieņemti.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa lēmumu var pieņemt, pamatojoties tikai uz pierādītiem vai neapstrīdētiem faktiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesnesis pēc jebkuras puses lūguma vai pēc savas iniciatīvas var izdot rīkojumu par pierādījumu savākšanu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Ja tiesnesis izdod rīkojumu par pierādījumu savākšanu pēc vienas puses lūguma, tiesas kanceleja informē iecelto tehnisko darbinieku par viņa uzdevuma tvērumu; tad tehniskais darbinieks aicina puses piedalīties visās turpmākajās darbībās. Ja ir vajadzīgas eksperta liecības, to iegūšanu sāks tikai tad, kad attiecīgā puse ir iemaksājusi noteiktu naudas summu (drošības naudu), par kuras apmēru lemj tiesnesis, lai garantētu atlīdzību ekspertam. Visu pierādījumu savākšana tiek veikta, pusēm klātesot.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesnesis var noraidīt pieprasījumu par pierādījumu vākšanu, pamatojoties uz to, ka tā kompensētu tās puses bezdarbību, kurai ir pierādīšanas pienākums, vai ka tā nav nepieciešama.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Francijas civiltiesībās nošķir dažādus pierādīšanas līdzekļus. Attiecībā uz juridiskiem faktiem (piemēram, nelaimes gadījums) pierādījumi ir diskrecionāri, tāpēc tos var iesniegt, izmantojot jebkādas līdzekļus (dokumentus, liecinieku liecības u. tml.). Attiecībā uz juridiskām darbībām (līgums, ziedojums u. tml.) principā ir vajadzīgi rakstiski pierādījumi, bet likums pieļauj izņēmumus (piemēram, attiecībā uz darbībām, kas saistītas ar naudas summu, kura ir mazāka par konkrētu likumā noteiktu summu, vai ja nav iespējams iesniegt rakstisku dokumentu). Būtu jāņem vērā, ka darījumos starp tirgotājiem piemēro noteikumu par pierādīšanu ar jebkādiem līdzekļiem, tostarp attiecībā uz juridiskām darbībām.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku liecības var iegūt divos atsevišķos veidos — mutiski izmeklēšanas procedūrā vai rakstiski kā apliecinājumu, kuru sagatavo, ievērojot noteiktas formalitātes. Rakstiskajā liecībā jābūt jo īpaši norādītai liecinieka identitātei un attiecīgā gadījumā – viņa ģimenes saitēm vai attiecībām, ko rada laulības, subordinācija, sadarbība vai kopīgas intereses ar kādu no pusēm. Liecībā arī norāda, ka tā ir sagatavota izmantošanai tiesvedībā un ka tās autors apzinās, ka par nepatiesas liecības sniegšanu var iestāties kriminālatbildība. Ir iespējams liecību iegūt arī kā zvērestu apliecinātas rakstveida liecību (dokumentu, kuru sagatavo tiesnesis vai amatpersona un kurā ir ietvertas vairāku liecinieku sniegtās liecības par pierādāmajiem faktiem.)

Eksperta atzinums atšķiras no liecinieka liecības tādējādi, ka tas ir pierādījumu savākšanas pasākums, kura ietvaros īpaši kompetentai personai tiek dots uzdevums sniegt tīri tehnisku atzinumu, pirms tam aicinot puses iesniegt paskaidrojumus. Eksperts sniedz atzinumu mutiski vai rakstiski. Rakstiskus atzinumus sagatavo kā ziņojumus, kuros jo īpaši iekļauj pušu rakstiskos apsvērumus. Eksperta atzinums nav tiesnesim saistošs.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Apliecinātu dokumentu (*acte authentique*), ko sagatavojuši amatpersona (notārs, tiesu izpildītājs) savu pienākumu izpildes gaitā, uzskata par autentisku, ja vien tas nav apstrīdēts kā viltojums.

Privātu dokumentu (*acte sous-seing privé*), ko bez amatpersonas iesaistīšanas sagatavojušas puses un ko parakstījušas tikai puses, uzskata par autentisku, ja nav pierādījumu par pretējo.

Liecinieku liecību, kā arī citu pierādīšanas līdzekļu pieņemšana ir tiesneša ziņā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Kā minēts 2.4. punktā, lai pierādītu juridiska darījuma, kura vērtība pārsniedz 1500 EUR, autentiskumu, ir vajadzīgs rakstisks pierādījums. Turpretī attiecībā uz faktiem pierādījums var būt jebkādā formā.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ikvienai personai ir pienākums sadarboties tiesvedībā, lai noskaidrotu patiesību.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personām, kuru rīcībā ir informācija, kas iegūta, pildot profesionālos pienākumus, un uz ko attiecas profesionāls noslēpums, ir jāatsakās liecināt, pretējā gadījumā tām draud kriminālsods. Turklāt liecinieki var atteikties liecināt jebkura laikā, ja viņi var pierādīt, ka tam ir pamatoti šķēršļi (piemēram, nav iespējams ierasties, slimība, ar profesionālo darbību saistīti iemesli u. tml.). Tiesnesis novērtēs šādu šķēršļu leģitimitāti.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekiem, kuri nepilda savu pienākumu liecināt, un personām, kuras bez leģitīma iemesla atsakās liecināt vai nodot zvērestu, civiltiesiskā kārtā var piespriest naudas sodu līdz 3000 EUR apmērā.

Jānorāda, ka arī apzināti nepatiesas liecības sniegšana ir sodāms noziedzīgs nodarījums.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura persona var tikt uzklausi kā liecinieks, izņemot pašas puses un personas, kuras nav kompetentas liecināt tiesā, tostarp personas, kurām nav rīcībspējas un tiesībspējas (nepilngadīgi bērni un aizsargājami pieaugušie), vai personas ar konkrētu kriminālu sodāmību (kurām ir atņemtas civiltiesības). Tomēr tiesnesis var nopratināt minētās personas informācijas iegūšanas nolūkos, neliekot viņām nodot zvērestu. Turklāt laulāto lejupejie radnieki nedrīkst tikt uzklausti vai liecināt tiesvedībā par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesnesis nopratina lieciniekus un uzdod viņiem jautājumus. Kad puses piedalās sēdē, tās nedrīkst pārtraukt lieciniekus vai viņus tieši uzrunāt, lai viņus neietekmētu. Ja tiesnesis to uzskata par nepieciešamu, viņš uzdos jautājumus, ko puses vēlas uzdot lieciniekiem.

Nekas neliedz tiesnesim ierakstīt pierādījumu savākšanas procesu audio, vizuālā vai audiovizuālā formātā, ja tas ir vajadzīgs, ņemot vērā apstākļus (piemēram, ģeogrāfiskas atšķirtības gadījumā).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesnesis nepieņems pierādījumus, kas iegūti krāpnieciskos veidos (izmantojot slēpto kameru, ierakstot telefonsarunu bez runātāja ziņas u. tml.) vai neievērojot privātumu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas pušu paziņojumiem nebūs pierādījumu statusa.

Lapa atjaunināta: 07/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.